

Nieuwe stappen in hergebruik

Circulaire schoen

Anno 2017 ondergaan oude veiligheidsschoenen alle hetzelfde lot: ze verdwijnen in de verbrandingsoven. Daar komt verandering in. In oktober maken bezoekers van de grote vakbeurs A+A kennis met de eerste vrijwel volledig circulaire veiligheidsschoen ter wereld.

tekst Peter Passenier

Sprek een tijdje met Pascal van Ophoven en je kijkt met andere ogen naar je trapleuning, je tuinmeubilair of de zijleuning in je auto. Of naar je leren tas, je leren veters en de riem van je broek. Want over niet al te lange tijd worden die wellicht gemaakt van oude veiligheidsschoenen.

Van Ophoven is namelijk marketingmanager bij Emma Safety Footwear. Die schoenenproducent brengt op de A+A-beurs in Düsseldorf een noviteit. “Daar presenteren wij een circulaire veiligheidsschoen. Als die is versleten, worden alle grondstoffen en componenten hergebruikt in allerlei verschillende producten. Zonder kwaliteitsverlies en zonder toxische effecten.”

Kledingbranche

Een noviteit inderdaad, want tot nu toe schoot het met de recycling van veiligheidsschoenen niet zo op. “Wat dat betreft lopen we achter op de kledingbranche”, zegt Van Ophoven. “Die heeft op dit gebied al veel grotere stappen gezet. Logisch, kijk bijvoorbeeld naar een veiligheidshesje: dat is alleen een stuk stof. Het bestaat over het algemeen slechts uit enkele materialen die gemakkelijk zijn te scheiden. Bij schoenen, en vooral veiligheidsschoenen, ligt dat anders. Die zijn juist gemaakt om weerstand te kunnen bieden aan extreme omstandigheden, dus kun je ze nauwelijks uit elkaar halen. Bovendien bestaan ze uit veel verschillende materialen en dat maakt het recyclen lastiger.”

Toch werden er al voorzichtige pogingen tot recycling gedaan – en niet in eerste instantie door fabrikanten. “Twee jaar geleden sprak ik met een partij die metaal uit de afvalverbranding opwerkt”, zegt Van Ophoven. “Die vertelde me toen dat hij alle stalen neuzen en stalen zolen al apart hield. Die verkocht hij als oud ijzer. Rond diezelfde tijd stonden wij op de A+A-beurs, en daar hebben we een belofte gedaan: binnen twee jaar zouden wij een schoen introduceren die voor het grootste gedeelte recyclebaar is.”

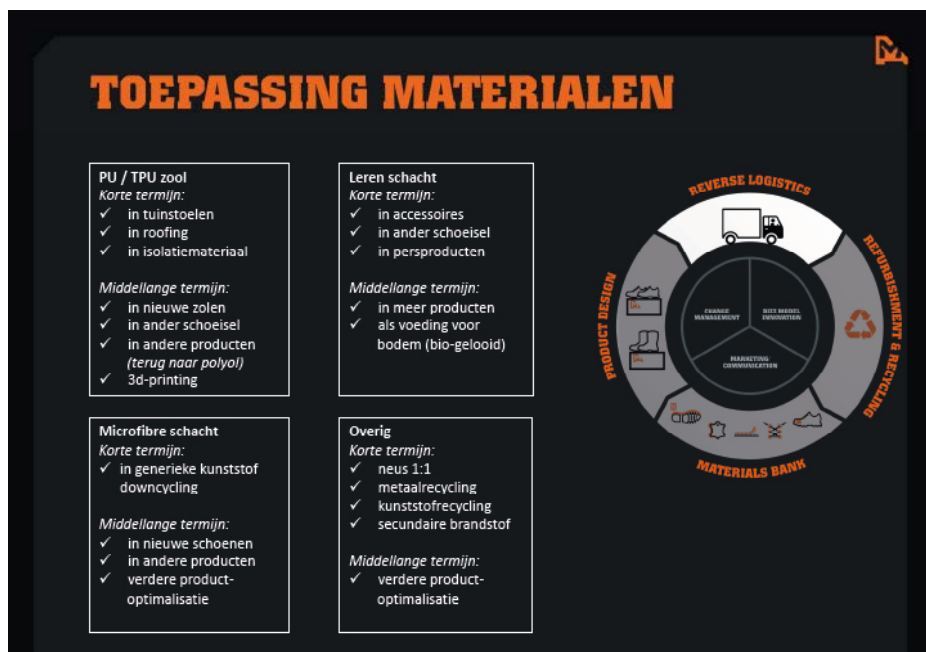
Een fabrikant die dit plan wil uitvoeren, zal zijn producten volledig moeten analyseren. Hij moet immers kunnen bepalen welke componenten of grondstoffen geschikt zijn om in een cyclus te worden opgenomen. “Wij hebben dat op detailniveau gedaan”, zegt Van Ophoven. “Enkele componenten worden gewijzigd op basis van het van *cradle to cradle*-programma. Dat geeft een letter aan ieder materiaal dat je gebruikt. Een A, B, C of X. Een A is perfect recyclebaar; denk aan rubber. Bij een X is dat recyclen praktisch onmogelijk, zoals bij PVC. Wij gebruiken dat PVC bijvoorbeeld in ons labeltje met ons logo. Vervang je dat door rubber, en weet je alle verdere X'en te vervangen door A's en B's, dan kun je rekenen op een *cradle to cradle*-certificaat voor materiaalgebruik.”

Hele keten

Maar voor een milieubewuste schoenenfabrikant houdt het daar niet op. Om een verantwoord product af te leveren, moet je immers kijken naar de hele productieketen. Niet enkel naar het product dus, maar ook naar het achterliggende systeem. “Veiligheidsschoenen bevatten leer”, zegt Van Ophoven. “En meestal wordt dat gelooit met chroom. Dat is niet goed voor het milieu, want je maakt dan gebruik van chemicaliën. Daarom willen wij overstappen op biologisch (plantaardig) gelooit leer. Die omschakeling is lastig, want deze andere manier van looien heeft invloed op de slijtvastheid en waterdichtheid van het eindproduct. Juist daar mogen we geen concessies doen, want onze eerste prioriteit blijft natuurlijk veiligheid. Nog een aandachtspunt: we zullen onze leerproducenten in Brazilië en India tijdens de omschakelperiode goed moeten begeleiden.” Is het niet nóg milieuvriendelijker om dat leer helemaal te vervangen? Op termijn is dat misschien een optie, denkt Van Ophoven, maar op dit moment nog niet. “We hebben ook schoenen gemaakt van microfiber. Die voldoen aan de ISO-norm, maar ze worden vooral gebruikt in de voedingsindus-



met fatsoen



trie, waar de bedrijfsrisico's minder groot zijn. Die schoenen zijn namelijk minder stug en stevig, en ook minder slijtvast. Bovendien dringen scherpe voorwerpen er sneller doorheen.” Kijken naar de hele keten betekent ook: een menselijk personeelsbeleid. “Van oudsher hebben wij veel mensen in dienst met een SW-indicatie”, zegt Van Ophoven. “Als onze veiligheidsschoenen straks worden teruggehaald bij de klant en uit elkaar worden gehaald, zullen wij die mensen nog meer gaan inzetten. Ook kijken wij kritisch naar onze buitenlandse leveranciers. Wij hebben met hen duidelijke afspraken gemaakt op het gebied van veilige werksituaties, zonder kinderarbeid. Zij moeten certificaten overleggen en onze partners gaan regelmatig bij hen op bezoek om te kijken naar de sociale veiligheid.”

Markt

Een circulaire schoen, gemaakt onder fatsoenlijke omstandigheden. Volgens Van Ophoven klinkt de roep hierom ook uit de markt. “Als wij meedoen aan een tender van de overheid, vragen ze daar om documentatie, om het bewijs dat de schoen zonder kinderarbeid is gefabriceerd. Diezelfde sociale betrokkenheid zie je bij bedrijven, zeker bij de grotere. Ook die zijn bezig met het milieu, en steeds vaker beschikken ze over een KAM-manager. Of sterker nog: ze nemen circulariteit op in hun strategie.”

En dus presenteert Emma in oktober zijn nieuwe veiligheidsschoen. Voor het overgrote deel circulair – wat niet betekent dat oude schoenen een tweede leven beginnen als nieuwe.

“Enerzijds is dat geen vereiste en anderzijds zit dat er nog niet in”, zegt Van Ophoven. “Ja, die stalen neuzen en zolen zouden kunnen worden hergebruikt. Maar het leer zal een nieuw leven gaan leiden in tassen of veters. Voor alle componenten kennen we een nieuwe gebruikstoepassing; in schoenen of in andere producten, daar waar het het beste past. Zo zul je ook onderdelen terugvinden in trapleuningen, tuinmeubilair en armleuningen van auto's. Maar let wel: dit zeg ik in 2017. We werken tegelijkertijd toe naar steeds meer gerecyclede componenten in een schoen, uit schoenen of andere producten. Over vijf jaar hebben wij weer nieuwe stappen gemaakt, ook op het gebied van de circulariteit.” ◀◀

Samenwerking

De nieuwe circulaire veiligheidsschoen is ontstaan uit een samenwerking tussen diverse partijen:

- » de Nederlandse fabrikant van veiligheidsschoenen en -laarzen Emma Safety Footwear,
- » FBasic, specialist in de ontwikkeling van circulaire producten en de herwinning van grondstoffen,
- » verschillende bouwtechnische dienstverleners.

Onlangs zijn bij ENGIE op een groot aantal locaties in Nederland circa 60 gascontainers geplaatst om alle oude bedrijfskleding en veiligheidsschoenen van ieder willekeurig merk terug te nemen.